Hukuk Bölümü 2002/102 E. , 2002/100 K.

- KÖYLER ARASINDAKI MEVCUT SINIRLARIN TOPRAKÜSTÜ UYGULAMASINA ILIŞKIN OLARAK IDARECE YAPILAN TESPIT

  - UYUŞMAZLIK MAHKEMESİNİN KURULUŞ VE İŞLEYİŞİ HAKKINDA KANUN (2247) Madde 27

"İçtihat Metni"

Davacı :Çengilli Köyü Tüzelkişiliği

Vekili :Av. Ö.D.

Davalı :Ağaçdere Köyü Tüzelkişiliği

O L A Y :İstanbul- Şile İlçesi, Hasanlı Köyünden ayrılma Çengilli Köyü ile Yazmanayır Köyünden ayrılma Ağaçdere Köyü arasında sınır olarak, 1970 yılındaki mülki ayrılma sırasında bir tespit yapılmadığından, ayrıldıkları köyler için Şile İlçe İdare Kurulunca 1947 yılında belirlenen sınır esas alınmış olup, buna göre Karagöl Tepesi ile Kovuk Pınarı ve Alçağı olarak geçen sınır hattı bölgesinde bulunan baltalık ormanın 2000 yılındaki kesim izninin Çengilli Köyü ahalisine verilmesi üzerine Ağaçdere Köyü Muhtarlığınca 21.2.2000 gününde Şile Kaymakamlığına verilen dilekçe nedeniyle, iki köy arasındaki sınırın arazi üzerine aplikasyonunu yapmakla görevlendirilen Komisyon tarafından 28.3.2000 gününde düzenlenen tutanakta: her iki köy ihtiyar heyeti ve bilirkişilerce Kovuk Pınarı ve Alçağı olarak farklı yer gösterildiği ve ayrı yerlerin tarif edildiğinden bahisle, sınırın başlangıç noktası olan Kurt Burnundan hareketle sonuç noktası Karagöl Tepesine ulaşmak için Kovuk Deresinin izlendiği ve bu hattın Kovuk Pınarı Alçağı olarak tespit edildiği belirtilmiştir.

Davacı Çengilli Köyü Tüzelkişiliği vekilince, baltalık ormanın kesimi konusunda ortaya çıkan ihtilafın Kaymakamlıkça da çözümlenemediği, Kovuk Deresinin iki köy arasındaki sınır olmadığı öne sürülerek, ihtilaf konusu alanın Çengilli Köyünün mülki hudutları içinde kaldığının tespitine ve Ağaçdere Köyü ile olan nizanın bu şekilde giderilmesine karar verilmesi istemiyle, 30.6.2000 gününde adli yargı yerinde dava açılmıştır.

ŞİLE ASLİYE HUKUK MAHKEMESİ; 31.1.2001 gün ve E:2000/141, K:2001/15 sayı ile, taraflar arasındaki anlaşmazlığın Kovuk Pınarı ve Alçağının neresi olduğu hususundan kaynaklandığı; her iki köy ihtiyar heyeti ile bilirkişilerin bu noktaları farklı yerler olarak bildirdikleri; bu durumda, yapılacak olan belirlemenin sınır tespitine yönelik olacağı; köy sınırlarının belirlenmesi işlemi Köy Kanunu'na göre idareye verilmiş bir görev olduğundan sınır tespitine ilişkin davanın görülme yerinin idari yargı olduğu gerekçesiyle görevsizlik kararı vermiş; bu karar, YARGITAY 14. HUKUK DAİRESİ'nin 7.6.2001 gün ve 2001/3805-4279 sayılı kararıyla onanmak suretiyle kesinleşmiştir.

Davacı Köy vekilince, aynı istekle, 30.7.2001 gününde idari yargı yerinde dava açılmış ise de, İstanbul 1. İdare Mahkemesi'nin 18.9.2001 gün ve 2001/1032-1070 sayılı dilekçe ret kararı üzerine yenilenen 23.10.2001 günlü dilekçe ile, bu kez, Şile Kaymakamlığının 28.3.2000 tarihli aplikasyon işleminin iptali ile Kovuk Pınarı ve Alçağının mahallen tespitine karar verilmesi istemiyle dava açılmıştır.

İSTANBUL 1. İDARE MAHKEMESİ; 7.3.2002 gün ve E:2001/1436, K:2002/320 sayı ile, ihtilafın sınır çizimine yönelik karara ilişkin olmayıp, hudutnamede belirtilen Kovuk Pınarı ve Alçağının neresi olduğunun tespitine yönelik topraküstü uygulama olduğundan davanın görüm ve çözümünün idare mahkemelerine ait bulunmadığı gerekçesiyle görevsizlik kararı vermiş; bu karar, temyiz edilmeyerek kesinleşmiştir.

İNCELEME VE GEREKÇE :Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü'nün Ali HÜNER'in Başkanlığında, Üyeler: Mahir Ersin GERMEÇ, Dr. Mustafa KILIÇOĞLU, Bekir AKSOYLU, Ayla ALKIVILCIM, Ertuğrul TAKA ve Dr. Serdar ÖZGÜLDÜR'ün katılımlarıyla yapılan 23.12.2002 günlü toplantısında, Raportör-Hakim İsa YEĞENOĞLU'nun davanın çözümünde idari yargının görevli olduğu yolundaki raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan; ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Ahmet BEŞİNCİ ile Danıştay Savcısı Emin Celalettin ÖZKAN'ın davada idari yargının görevli olduğu yolundaki yazılı ve sözlü açıklamaları da dinlendikten sonra GEREĞİ GÖRÜŞÜLÜP DÜŞÜNÜLDÜ:

USULE İLİŞKİN İNCELEME :

2247 sayılı Yasa'nın 27. maddesi uyarınca yapılan incelemeye göre, anılan Yasa'nın 14. maddesinde öngörülen "...tarafları, sebebi ve konusu aynı olan dava..." koşulu dikkate alındığında, adli ve idari yargı yerleri arasında, davacı Çengilli Köyü Tüzelkişiliği tarafından Ağaçdere Köyü Tüzelkişiliği aleyhine Kovuk Pınarı ve Alçağının arazi üzerinde tespiti istemiyle açılan dava yönünden olumsuz görev uyuşmazlığı doğduğu ve idari yargı dosyasının, 15. maddede belirtilen yönteme uygun olarak davacı tarafın istemi üzerine, son görevsizlik kararını veren mahkemece Uyuşmazlık Mahkemesi'ne gönderildiği anlaşılmaktadır. Usule ilişkin herhangi bir noksanlık görülmediğinden esas inceleme yapılmasına oybirliği ile karar verildi.

ESASA İLİŞKİN İNCELEME :

Dava, köyler arasındaki mevcut sınırların, toprak üstü uygulamasında taraf köyler arasında anlaşmazlık bulunduğu nedeniyle tespiti istemiyle açılmıştır.

Görev uyuşmazlığının çözümü için öncelikle, tespit davasının hukukumuzdaki yerinin incelenmesi gerekli bulunmaktadır.

Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nda tespit davasını düzenleyen açık ve genel bir hükme yer verilmemekteyse de, doktrinde ve yerleşik yargısal içtihatlarla, bir hukuki ilişkinin var olup olmadığının saptanması için tespit davası açılabileceği kabul edilmiş bulunmakta; tespit davasının esasının incelenebilmesi için de, genel dava koşullarının yanısıra, dava konusunun bir hukuki ilişki olması ve bu hukuki ilişkinin var olup olmadığının öncelikle saptanmasında hukuki yarar bulunması koşulları aranmaktadır. Buna göre, özel hukuk alanını ilgilendiren bir hukuki ilişkinin saptanması için adli yargı yerinde müstakil olarak bir tespit davası açılabilmesi olanaklı bulunmaktadır.

Buna karşılık, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun " İdari Dava Türleri ve İdari Yargı Yetkisinin Sınırı" başlıklı 2. maddesinin 1. fıkrasında, idari dava türleri: iptal, tam yargı ve genel hizmetlerden birinin yürütülmesi için yapılan idari sözleşmelerden dolayı taraflar arasında çıkan uyuşmazlıklara ilişkin davalar olarak sayılmış olup, tespit davası şeklinde bir dava türüne idari yargıda yer verilmemiştir. Anılan Yasanın " İdari Davalarda Delillerin Tespiti" başlıklı 58/1. maddesi "Taraflar, idari

dava açtıktan sonra bu davalara ilişkin delillerin tespitini ancak davaya bakan Danıştay, idare ve vergi mahkemelerinden isteyebilir." hükmünü taşımakta olup, idari yargıda, ancak açılmış bir idari dava ile ilgili bulunan " delillerin tespiti" nin istenilmesine olanak bulunmaktadır. Buna göre, idari dava türleri arasında sayılmayan tespit davasının, yorum yoluyla idari yargının görevine müstakil bir dava olarak dahil edilmesine hukuken olanak bulunmadığından, idari yargı yerinde, idare hukuku alanını ilgilendiren bir hukuki ilişkinin varlığının ancak açılmış bulunan bir idari davaya bağlı olarak delil tespiti kapsamında saptanabileceği açıktır.

Belirtilen yasal durum karşısında, tespit davasına konu olabilecek hukuki ilişkinin özel hukuk alanını ilgilendirmesi gerektiği ve bir eda davasının öncüsü durumunda olan tespit davasının adli yargı yerinin görevine girdiği ortaya çıkmaktadır. Ancak, adli yargıda açılacak bir eda davasında hiçbir zaman kullanılmayacağının, buna karşılık idari bir işlem tesisi istemiyle bir idari makama veya idari yargıda açılacak bir davada idare mahkemesine ibraz edilmek ve bu makam veya mahkemeyi hukuken bağlayacak nitelikte belge elde etmek amacıyla açıldığının anlaşılması halinde tespit davası adli yargıda görülemeyecek ve görev yönünden reddi gerekecektir. Bu durumdaki tespit davasının idare hukuku kurallarına göre çözümlenmesi gerekmekteyse de, müstakil bir dava olarak açılması halinde idari yargı yerince, idari yargıda böyle bir dava türü olmadığı ve ancak bir idari dava açıldıktan sonra bu davaya ilişkin delil tespiti kapsamında incelenebileceği noktasından reddedilmesi uygun olacaktır.

Nitekim, idari yargı yerinde önce yalnızca tespit istemiyle dava açılmış ise de, İstanbul 1. İdare Mahkemesi'nin 18.9.2001 gün ve 2001/1032-1070 sayılı dilekçe ret kararı üzerine yenilenen 23.10.2001 günlü dilekçe ile, Şile Kaymakamlığının uygulama işleminin de iptali istenilmek suretiyle, tespit isteminin bir idari davaya bağlandığı anlaşılmaktadır.

Bu açıklamalara göre tespit isteminin konusu incelendiğinde:

18.3.1924 tarih ve 442 sayılı Köy Kanunu'nun 4. maddesine göre, bir köyün sınırının mümkün olduğu kadar kolay anlaşılacak surette dereler, tepeler, yollar veya diğer değişmeyen işaretli yerlerden geçmesi ve bu dere, tepe ve yolların veya işaretli yerlerin köylüce adları ne ise behemehal sınırda sırasıyle yazılması; eğer bir köyün sınırını derelerden, tepelerden, yollardan veya diğer değişmeyen yerlerden geçirmek kabil olmazsa o halde sınırın mümkün olduğu kadar düz yapılması ve büyük taşlar dikilerek sınırın gösterilmesi gerektiğine işaret edilmiştir.

Aynı Yasa'nın 5. maddesinde, "İki köy arasında nizalı sınırların çizilmesi için Hükümetin emriyle iki köy heyeti ihtiyariyesi bir araya toplanarak işin kendi aralarında düzeltilmesi için çalışılır. Gene uzlaşamadıkları halde idare meclisi tetkikat ve tahkikat yaparak altı ay içinde doğrudan doğruya sınırı çizer ve bu kati olur. Beş sene müddetle değiştirilemez.

Bir köy sınırı; bu Kanun mucibince çizildikten beş sene sonra hâsıl olacak lüzum ve ihtiyaç üzerine ihtiyar meclisi sınırın büyültülüp küçültülmesi için müracaatta bulunabilir. Şayet bu sınırın büyültülmesi ve küçültülmesi başka bir köye dokunmuyorsa vilâyet veya kaza idare meclisleri kararıyla sınır tahsis olunur ve tasdikli deftere yazılır.

Sınırın büyültülmesi veya küçültülmesi başka bir köye dokunuyorsa bu maddenin birinci fıkrasına göre halledilir." hükmüne yer verilmiştir.

Öte yandan, 11.5.1988 tarih ve 19811 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren "Sınır Anlaşmazlığı, Mülki Ayrılma ve Birleşme ile Köy Kurulması ve Kaldırılması Hakkında Yönetmelik" in 4. maddesinde "5442 sayılı İl İdaresi Kanununa göre belirlenmiş sınırların değişmezliği esastır.

Mevcut sınırların değiştirilmesi ancak, sınır noktalarının belirginlik ve değişmezlik niteliklerini yitirmiş olması, idari birimlerin sosyal, ekonomik, idari ve coğrafi durumlarında eskiye oranla farklılıkların meydana gelmesi ve bu sonuçların sınır anlaşmazlığına yol açmış olduğunun Bakanlıkça tespit edilmesi halinde mümkündür." denilmiş; aynı Yönetmeliğin "Müracaat ve İlk İnceleme" başlığını taşıyan 5. maddesinde, 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu kapsamına giren sınır anlaşmazlıkları ile ilgili olarak valiliklere intikal eden müracaatlar üzerine valilikçe: ihtilâflı yerde daha önce 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu'na, 442 sayılı Köy Kanunu'na veya 1580 sayılı Belediye Kanunu'na göre çizilmiş bir sınırın mevcut olup olmadığının araştırılacağı; ihtilâflı yerde daha önce kararname ile çizilmiş bir sınır bulunup bulunmadığının kesin olarak belirlenmesi amacıyla Bakanlıktan arşiv incelenmesinin isteneceği; bu şekilde çizilmiş bir sınır varsa uygulama imkânlarının bulunup bulunmadığının araştırılarak uygulama imkânları bulunamıyor ve yeniden sınır çizilmesi gerekiyorsa bunun hukuki ve idari sebeplerinin açıklığa kavuşturulacağı; anlaşmazlığın orman, mera, otlak, yaylak, kışlak veya su anlaşmazlığı mahiyetinde olduğunun saptanması halinde ihtilâfı 5442 sayılı Kanun kapsamı dışında olduğundan bu konularla ilgili mevzuata göre işlem yapılması gerektiğinin taraflara duyurulacağı belirtilmiştir.

Anılan yasal düzenlemelerden, köyler arasında mevcut sınırların toprak üstü uygulamasında anlaşmazlık doğması halinde, bu anlaşmazlığın belirtilen idari usul ve esaslara göre idarece çözümleneceği ve gerekirse sınırların yeniden çizileceği anlaşılmaktadır.

Olayda, davalı Köy Tüzelkişiliği tarafından, açıklanan yönteme uygun şekilde idareye başvuruda bulunulmuş ve köyler arasında 1947 yılında çizilmiş mevcut sınırların toprak üstü uygulaması Şile Kaymakamlığınca kurulan Komisyon tarafından yapılmış; ancak, davacı Köy Tüzelkişiliğince, sözkonusu idari uygulamanın sorunu çözümlemediği öne sürülerek, bu kez, anlaşmazlık konusu sınırların toprak üstü uygulamasına ilişkin olarak hükmen tespiti amacıyla dava açılmıştır.

Belirtilen duruma göre, eda davasının öncüsü niteliğinde bir özel hukuk ilişkisinin tespitine ilişkin olmayıp, yukarıda belirtilen idari usuller çerçevesinde idarece yapılan tespit işlemine karşı çıkarılarak aynı konuda mahkemeden hükmen tespit istenilmiş olması karşısında, Şile Kaymakamlığının uygulama işleminin iptali istemine bağlı olarak sözkonusu tespitin de idari yargı yerinde inceleneceği açıktır.

Bu nedenle, İstanbul 1. İdare Mahkemesi'nce verilen görevsizlik kararının kaldırılması gerekmektedir.

SONUÇ : Tespit istemine yönelik davanın çözümünde İDARİ YARGININ görevli olduğuna, bu nedenle İstanbul 1. İdare Mahkemesi'nin 7.3.2002 gün ve E:2001/1436, K:2002/320 sayılı GÖREVSİZLİK KARARININ KALDIRILMASINA,23.12.2002 gününde KESİN OLARAK OYBİRLİĞİ İLE karar verildi.